
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

[2 / 12/ 2010]

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή
2. Κεντρικά Προβλήματα Πλαισίου και Συνθηκών Λειτουργίας ΑΕΙ
3. Προτάσεις για πραγματικό Νόμο-Πλαίσιο
 - Βασικές αρχές
 - I. Διοίκηση Ανώτατης Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης
 - II. Ακαδημαϊκά Θέματα και Ζητήματα Προσωπικού
 - III. Οικονομική Αυτοτέλεια και Χρηματοδότηση
 - IV. Έρευνα

Μυτιλήνη, 2 Δεκεμβρίου 2010

1.) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν κείμενο αποτελεί προσχέδιο των Προτάσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου για τη θεματολογία, τον προσανατολισμό και το χρονοδιάγραμμα του προσδιορισμού των αλλαγών του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Συνιστά συνέχεια:

- των πρόσφατων ψηφισμάτων της Συγκλήτου για τις θέσεις του αρμόδιου Υπουργείου [14/10/2010]
- της απόφασης της Συνόδου Πρυτάνεων [23/10/2010], που απαιτεί να βασιστούν οι όποιες επικείμενες νομοθετικές αλλαγές, στις προτάσεις της Ελληνικής Πανεπιστημιακής Κοινότητας.

Η οργάνωση και η λειτουργία της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της Έρευνας στην Ελλάδα, που σήμερα καθορίζεται από την ταυτόχρονη ισχύ μιας πληθώρας νόμων (ν.1268/1982, ν.1404/1983, ν.2083/1992, ν.2916/2001, ν.3549/2007, ν.3685/2008, κ.ά.) και πρόσθετων υπουργικών αποφάσεων (π.χ. ΚΑ.679/1996), δεν είναι συμβατή με τις ανάγκες της εποχής. Επιβάλλεται η θεσμοθέτηση ενός νέου λιτού νόμου, που να επανακαθορίζει το θεσμικό πλαίσιο, να συμβάλλει στην ουσιαστική βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των δημόσιων ελληνικών ΑΕΙ, και κυρίως, να αντιμετωπίζει τα πολλαπλά προβλήματα που έχουν αναδειχθεί.

Η απόφαση της Συνόδου των Πρυτάνεων να επεξεργαστεί «ολοκληρωμένη πρόταση που θα αφορά στην ανασυγκρότηση του Πανεπιστημίου με γνώμονα το συμφέρον της Παιδείας και της Ελληνικής Κοινωνίας» πρέπει να οδηγήσει καταρχάς σε έναν κριτικό και σε βάθος απολογισμό για το σύνολο της περιόδου 1982-2010. Στον απολογισμό αυτό, οφείλει να συμμετάσχει το σύνολο της ελληνικής πανεπιστημιακής κοινότητας, με συντεταγμένο τρόπο (στα πλαίσια Γ.Σ. Τμημάτων, ΓΣ. Σχολών, κ.ά.), και στη βάση ενός χρονοδιαγράμματος που δεν θα περιορίζεται από τους ασφυκτικούς χρόνους που προσδιόρισε το ΥΠΔΒΜΘ, αλλά θα προσφέρει την αναγκαία άνεση χρόνου για ουσιαστική διαβούλευση.

Στο πλαίσιο μιας συλλογικής προσπάθειας ανάλυσης, συζήτησης και διατύπωσης θέσεων για αναγκαίες αλλαγές στον χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Αιγαίου, πέρα από τη σύγκληση των θεσμικών οργάνων, καλεί σε παράλληλη ενεργοποίηση όλους όσους μετέχουν και συνδιαμορφώνουν την πανεπιστημιακή κοινότητα. Οι συνδικαλιστικοί φορείς, οι πρωτοβουλίες και άλλες συλλογικότητες προσκαλούνται να επεξεργαστούν και να καταθέσουν δημόσια τις δικές τους αναλύσεις και προτάσεις.

Μόνον έτσι θα διασφαλιστεί η ακριβής αποτίμηση της πραγματικότητας και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, θα επικαιροποιηθεί η αντίληψη του αποκεντρωμένου πλέον ελληνικού χάρτη της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και θα διαμορφωθούν οι ενδεδειγμένες λύσεις γι' αυτήν την πραγματικότητα. Μόνον αν προκύψει μέσα από την Πανεπιστημιακή Κοινότητα, ο νέος νόμος πλαίσιο θα έχει πραγματικό βάρος και διάρκεια.

Η εσωτερική αυτή διαβούλευση όλων των συντελεστών της πανεπιστημιακής κοινότητας χρειάζεται να αναπτυχθεί σε τρεις φάσεις:

- Η *πρώτη φάση*, η οποία τώρα ολοκληρώνεται, μπορεί να καταλήξει σε ένα *διαπιστωτικό κείμενο*, απόφαση της Συνόδου των Πρυτάνεων, που θα συνθέτει τον μέχρι τώρα προβληματισμό των επιμέρους ιδρυμάτων αναδεικνύοντας μια σειρά από «ώριμα» ζητήματα και προτάσεις.
- Η *δεύτερη φάση* είναι η συστηματική και σε βάθος συζήτηση του κειμένου της Συνόδου στο εσωτερικό των Πανεπιστημίων και η συστηματική καταγραφή των προβλημάτων με βάση τις επιμέρους εμπειρίες και τις ιδιαιτερότητές τους (παλαιότερα και νεότερα, κεντρικά και περιφερειακά) αλλά και με βάση τους διαφορετικούς επιστημονικούς προσανατολισμούς (π.χ. Πολυτεχνικές, Ιατρικές ή Σχολές Κοινωνικών Επιστημών).
- Η *τρίτη φάση* είναι η επεξεργασία αυτού του υλικού από τις Επιτροπές Επεξεργασίας Θέσεων της Συνόδου. Το προϊόν των εργασιών αυτής της Επιτροπής θα συζητηθεί σε νέα Σύνοδο Πρυτάνεων και θα αποτελέσει το *Σχέδιο για τα Πανεπιστήμια* στην Ελλάδα με το οποίο θα γίνει ο διάλογος με το Υπουργείο. Την όλη διαδικασία μπορεί να συντονίσει ειδική Επιτροπή της Συνόδου.

Το παρόν κείμενο αναφέρεται στην πρώτη φάση του διαπανεπιστημιακού διαλόγου και εστιάζει:

- (i) στα κεντρικά προβλήματα των ελληνικών πανεπιστημίων
- (ii) στα βασικά στοιχεία ενός νέου Νόμου-Πλαισίου και
- (iii) σε επιπρόσθετες, συμπληρωματικές αλλαγές στις πολιτικές και στη νοοτροπία, αναφορικά με τις δράσεις υπουργείων και δομών που επηρεάζουν (άμεσα ή έμμεσα) την εύρυθμη λειτουργία των Πανεπιστημίων.

2. ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

Α. Διοίκηση Ελληνικών Πανεπιστημίων

(α) Δυσχερείες που προκαλούνται από τον τρόπο εφαρμογής του κρατικού ελέγχου

Η διοίκηση των Ελληνικών Πανεπιστημίων υλοποιείται σε εξαιρετικά δυσχερείς συνθήκες, λόγω:

- Της εφαρμογής Νόμων που δεν συνιστούν Νόμο-Πλαίσιο, αλλά ορίζουν ασφικτικούς και ακατάλληλους προς την ακαδημαϊκή κοινότητα όρους λειτουργίας.
- Της διαρκούς προσπάθειας επιβολής νέων νόμων για τα ΑΕΙ, από διαδοχικές κυβερνήσεις με περιεχόμενο και τρόπο που δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές, και έχουν ως συνέπεια την τελικά διαρκή αναστάτωση του ακαδημαϊκού, εκπαιδευτικού, ερευνητικού, και κοινωνικού έργου των Πανεπιστημίων.
- Της έλλειψης σεβασμού της αρχής του αυτοδιοίκητου των πανεπιστημίων, που θα έπρεπε να εκφράζεται σε επίπεδο ακαδημαϊκής ανεξαρτησίας και οικονομικής, οργανωτικής και διοικητικής αυτοτέλειας.
- Της διαρκούς και καθημερινής αλληλεπίδρασης γραφειοκρατικού τύπου, ανάμεσα στις Διοικήσεις των Πανεπιστημίων και τα Υπουργεία, προκειμένου να αποτραπούν ποικίλες καθυστερήσεις που είναι συνεχείς, και αφορούν τρέχοντα ζητήματα [ΦΕΚ εκλογής αιρετών (π.χ. προέδρων τμημάτων), μελών προσωπικού ΑΕΙ, κλπ), εγκρίσεις σύστασης Τεχνικού Συμβουλίου, εγκρίσεις πρόσληψης Νομικών, επίτευξη διαδικασιών για αποσπάσεις και μετατάξεις διοικητικού προσωπικού, πιστώσεις έκτακτου προσωπικού, θεσμοθέτηση ερευνητικών εργαστηρίων, τροποποιήσεις Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών, κλπ, κλπ]. Μια κατάσταση που διαταράσσει καθημερινά το προγραμματισμένο έργο της Διοίκησης, καθώς και την εσωτερική λειτουργία των Πανεπιστημίων.
- Του μη σεβασμού από την πλευρά του κράτους, των βασικών συμφωνιών ανάμεσα στην πολιτεία και τα Πανεπιστήμια. Πρόκειται για τις βασικές συμφωνίες εκπλήρωσης της υποχρέωσης της πολιτείας ως προς την χρηματοδότηση και τη στελέχωση (τετραετής και ετήσιος προγραμματισμός), η ασυνέπεια της εφαρμογής των οποίων καταστρέφει τόσο τον βραχυπρόθεσμο όσο και τον στρατηγικό σχεδιασμό των Πανεπιστημίων.
- Της διαρκούς έλλειψης σεβασμού των προδιαγραφών που καθορίζει το κάθε ΑΕΙ για δυνατότητα εκπαίδευσης συγκεκριμένου αριθμού προπτυχιακών φοιτητών, ανά Τμήμα.
- Των ακατάλληλων, ανεπαρκών και αυθαίρετων χρηματοδοτήσεων σε επίπεδο Τακτικού Προϋπολογισμού και Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, που δεν βασίζονται σε δεδομένα πάνω στην υπαρκτή περιουσία, τις υποδομές και τις ανάγκες των ιδρυμάτων.
- Της επιβολής πρόσθετων μονομερών αποφάσεων (ρητών ή άρητων), συχνά εκτός Ακαδημαϊκής λογικής, από πρόσκαιρες ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας, που διαταράσσουν όχι μόνο την εσωτερική οργάνωση του εκπαιδευτικού, ερευνητικού και του διοικητικού έργου, αλλά και το αναγκαίο σταθερό και γόνιμο περιβάλλον εργασίας στο εσωτερικό των Πανεπιστημίων.
- Της έλλειψης συντονισμού αποφάσεων των φορέων του δημοσίου με το Υπουργείο Παιδείας που είναι ο εποπτεύων φορέας των ΑΕΙ. Διαφορετικά Υπουργεία (Υπ. Οικονομικών, Υπ. Εσωτερικών, Υπ. Ανάπτυξης, Εθνικό Λογιστήριο, κλπ) λαμβάνουν αποφάσεις που ενώ συνάδουν και απευθύνονται καταρχάς στον ευρύτερο φορέα του Δημοσίου, απαιτούν να εφαρμοστούν και στα ΑΕΙ.
- Της έλλειψης συντονισμού της συνολικής δραστηριότητας των πανεπιστημίων.

(β) Δυσχερείες που προκαλούνται από την εσωτερική λειτουργία των ΑΕΙ

Μέσα σε αυτό το εξαιρετικά δυσχερές αλλά και διαρκώς μεταβαλλόμενο πλαίσιο, η λειτουργία των Πανεπιστημίων παρουσιάζει:

- Έλλειψη συστηματικής συλλογής δεδομένων από το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον του κάθε Πανεπιστημίου (λόγω έλλειψης κατάλληλης μηχανοργάνωσης και προσωπικού), που είναι απαραίτητα για την επίγνωση, αποτίμηση και προβολή του πολυδιάστατου έργου τους.
- Έλλειψη συστηματικής εφαρμογής διαδικασιών ρητής αποτίμησης, διατύπωσης στόχων και προσδιορισμού του στρατηγικού σχεδιασμού του κάθε ΑΕΙ, αλλά και της κάθε Σχολής και Τμήματος.

Β.) Εκπαιδευτική πολιτική Ανώτατης Εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο

Η εκπαιδευτική πολιτική για την Ανώτατη Εκπαίδευση, κατά την τελευταία τουλάχιστον δεκαπενταετία χαρακτηρίζεται από:

- Αποσπασματικές προσπάθειες αλλαγής Νόμων για την Ανώτατη Εκπαίδευση, σε σύντομο χρονικό διάστημα και πάντα στο χρονικό πλαίσιο μιας κυβερνητικής θητείας (ή και λιγότερο από αυτό).
- Έλλειψη σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο, για την δημιουργία και ανάπτυξη νέων ΑΕΙ και νέων Τμημάτων. Η πρόσφατη επέκταση των ΑΕΙ, είναι κοινά αποδεκτό ότι έγινε αρχικά με τυχαίο τρόπο και προς ικανοποίηση πολιτικών συμφερόντων δίχως ουσιαστική αναπτυξιακή πολιτική τόσο σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και σε επίπεδο περιφερειών.
- Έλλειψη σχεδιασμού και ανάλυσης των συνεπειών, κατά την τεχνητή και ξαφνική ανωτατοποίηση των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, και για όλα τα τμήματα αυτών.
- Λήψη αποφάσεων για νόμους δίχως την προαπαιτούμενη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων ως προς την υπάρχουσα κατάσταση, και σε σχέση με τις εθνικές και διεθνείς ανάγκες.
- Λήψη επιμέρους αποφάσεων και άσκηση κριτικής ως προς το έργο των Πανεπιστημίων και τη συμβολή τους στην κοινωνία σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, δίχως ουσιαστική, διεξοδική, και πολύπλευρη μελέτη των συναφών δεδομένων.
- Λειτουργία ΑΕΙ στρατηγικής σημασίας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο (που ιδρύθηκαν προ εικοσιπενταετίας), για τα οποία δεν υπήρξε συνέπεια ως προς την ανάγκη διασφάλισης των αναγκών υποδομών (π.χ. κτηριακές υποδομές, βιβλιοθήκες), του απαιτούμενου προσωπικού όλων των κατηγοριών, αλλά και ως προς την απαιτούμενη εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής και εξασφάλιση φοιτητικής μέριμνας.
- Ανύπαρκτη συμμετοχή των ίδιων των Πανεπιστημίων στην χάραξη της εθνικής πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την βασική έρευνα.

Γ.) Ερευνητική Πολιτική σε εθνικό επίπεδο

Η ερευνητική πολιτική τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζεται από:

- Ελλιπέστατη χρηματοδότηση της έρευνας, και έλλειψη στρατηγικής για την ανάπτυξη της έρευνας τόσο όσον αφορά τα Πανεπιστήμια όσο και τα Ερευνητικά Κέντρα.
- Έλλειψη διαφανών και κατάλληλων διαδικασιών επιλογής, διαχείρισης, παρακολούθησης ερευνητικών και αναπτυξιακών έργων.
- Ασυνέπεια στην εφαρμογή των προγραμματισμένων ερευνητικών προγραμμάτων, ασυνέπεια στην έναρξη εφαρμογής τους, ασυνέπεια στην ροή χρηματοδότησής τους.
- Έλλειψη σεβασμού των μελών της Ελληνικής Ερευνητικής Κοινότητας (πρόσφατα χαρακτηριστικά παραδείγματα η αντιμετώπιση των προγραμμάτων «ΘΑΛΗΣ», «ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ»)
- Έλλειψη σαφών και κατάλληλων πλαισίων διαχείρισης έργων εκ των προτέρων, και στρεβλοί τρόποι οικονομικού ελέγχου.
- Έλεγχος υλοποίησης ερευνητικών έργων (φυσικό αντικείμενο, οικονομική διαχείριση), «κατασταλτικής», τιμωρητικής δηλαδή φύσης (αναζήτηση 'παρατυπιών' 2-3 χρόνια μετά το πέρας του έργου), και όχι «εποικοδομητικής» φύσης (με εφαρμογή πλαισίου παρακολούθησης κατά την υλοποίηση των έργων).
- Έλλειψη ενός συμφωνημένου εθνικού προγράμματος έρευνας καθώς και ενιαίων ερευνητικών προγραμμάτων ανά ίδρυμα. Αντ' αυτού η χρηματοδότηση της έρευνας γίνεται μέσα από ανεξάρτητα χρηματοδοτούμενα προγράμματα, δήθεν ανταγωνιστικά, που δεν δημιουργούν τις προϋποθέσεις για δημιουργία σταθερών ερευνητικών παραδόσεων.

Χρειάζεται παράλληλα να σημειωθεί ότι το δημιουργούμενο κλίμα ανάμεσα σε ΑΕΙ-Κυβερνήσεις, επηρεάζει αρνητικά τη δυνατότητα αλλαγής του νομοθετικού πλαισίου λειτουργίας των ΑΕΙ, λόγω:

- Της διαρκούς αίσθησης έλλειψης σεβασμού των μελών της Ακαδημαϊκής Κοινότητας από τις ηγεσίες των κυβερνήσεων.
- Των απαξιωτικών μισθών των μελών ΔΕΠ, του λοιπού επιστημονικού προσωπικού καθώς και του Διοικητικού προσωπικού και την έλλειψη κινήτρων προσέλκυσης προσωπικού στα ακριτικά ιδρύματα.
- Της συστηματικής και οργανωμένης προσπάθειας απαξίωσης και της παντελούς έλλειψης αναγνώρισης του έργου και της προσφοράς των Πανεπιστημίων, των πανεπιστημιακών και του συνόλου του προσωπικού, έργο που επιτελείται σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΝΟΜΟ-ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1. Βασικές Αρχές

Τα ΑΕΙ χρειάζονται έναν ουσιαστικό και λιτό Νόμο-Πλαίσιο που θα εξασφαλίζει αφενός την επιστημονική τους αυτονομία και αφετέρου ένα σταθερό θεσμικό περιβάλλον. Το θέμα αυτό συνιστά πάγιο αίτημα σύσσωμης της Πανεπιστημιακής Κοινότητας κατά τα τελευταία 20 χρόνια. **Αν επιτευχθεί αυτός ο στόχος, τα Πανεπιστήμια έχουν τις ακαδημαϊκές αρχές, αξίες και μεθόδους προκειμένου να βελτιώνουν διαρκώς το έργο τους, προς όφελος τόσο της εσωτερικής χρηστής και αποτελεσματικής λειτουργίας, όσο και προς όφελος του γενικότερου εκπαιδευτικού, ερευνητικού και κοινωνικού τους έργου.**

Ο νέος Νόμος-Πλαίσιο απαιτείται κατ' ελάχιστον:

- ⇒ Να εμβαθύνει τη θεμελιακή συνθήκη της ακαδημαϊκής αυτονομίας στην έρευνα και στην εκπαίδευση και να ενισχύει την κοινωνικό ρόλο των Πανεπιστημίων
- ⇒ Να προστατεύει το αυτοδιοίκητο των ΑΕΙ με την αιρετότητα της ακαδημαϊκής στελέχωσης και ηγεσίας τους σε όλα τα επίπεδα
- ⇒ Να διασφαλίζει τον δημόσιο χαρακτήρα των Πανεπιστημίων
- ⇒ Να αναγνωρίζει την Ανώτατη Παιδεία ως δημόσιο αγαθό και να διασφαλίζει την απαιτούμενη δημόσια χρηματοδότηση
- ⇒ Να αποτρέπει την εμπλοκή παραγόντων της πολιτικής ζωής και της οικονομικής ζωής του τόπου στη λειτουργία των Πανεπιστημίων και να προσφέρει την σε βάθος χρόνο δυνατότητα εφαρμογής εκπαιδευτικής, ερευνητικής και κοινωνικής πολιτικής τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο του κάθε Πανεπιστημίου.

Χρειάζεται να ληφθεί υπόψη ότι το **σύγχρονο Πανεπιστήμιο** έχει έναν σύνθετο, διπλό καταρχάς ρόλο: αφενός την παραγωγή νέας και επιστημονικά έγκυρης γνώσης μέσω της έρευνας και αφετέρου την τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπου πρέπει πάντοτε να διασφαλίζεται η ενότητα και η εγκυρότητα στην μεταδιδόμενη γνώση. Επιπρόσθετα, κατά τις τελευταίες ιδιαίτερα δεκαετίες, περίοδο στην οποία η γνώση έγινε άμεση παραγωγική δύναμη, το Πανεπιστήμιο ανέλαβε και έναν ρόλο παροχής υπηρεσιών (π.χ. συμβούλου ή μελετητή) και αγαθών (ιδίως καινοτόμων) παρεμβαίνοντας έτσι άμεσα στην κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη. Αυτή η δραστηριότητα συχνά αποφέρει πρόσθετους πόρους στα Πανεπιστήμια, ενώ μπορεί να είναι επωφελής και για την κοινωνία.

Ωστόσο, παρόλο που ο σύγχρονος ρόλος του Πανεπιστημίου ορίζεται από τις τρεις αυτές διαστάσεις, αυτές δεν έχουν την ίδια σημασία για την αναπαραγωγή του Πανεπιστημίου ως θεσμού. Η διατήρηση του ρόλου του παραγωγού έγκυρης γνώσης είναι αυτή που αποδίδει στο Πανεπιστήμιο τον ιδιαίτερο ρόλο του και που αποτελεί την προϋπόθεση για την μακροχρόνια αναπαραγωγή και των υπολοίπων λειτουργιών. Όμως η έγκυρη γνώση δεν είναι πάντοτε αυτή που διασφαλίζει τη μεγαλύτερη οικονομική απόδοση (τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα) και επομένως ο προσανατολισμός της ερευνητικής δράσης σε αυτήν κατά προτεραιότητα, μπορεί να έρχεται σε αντίθεση με την ενδεχόμενη προτεραιότητα για βέλτιστη οικονομική αποτελεσματικότητα και την έμφαση στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Για τον λόγο αυτό το Πανεπιστήμιο πρέπει να διατηρεί τον δημόσιο, μη κερδοσκοπικό του χαρακτήρα στοχεύοντας κατά προτεραιότητα στην παραγωγή της έγκυρης γνώσης.

I. Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η διοίκηση του Πανεπιστημίου πρέπει να πληροί τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Να διασφαλίζει την αναπαραγωγή της επιστημονικής και ακαδημαϊκής αυτονομίας
- Να διασφαλίζει την εκπροσώπηση όλων των συντελεστών της πανεπιστημιακής κοινότητας
- Να διασφαλίζει τη δημοκρατική λειτουργία των πανεπιστημιακών οργάνων και την κοινωνική λογοδοσία
- Να ανταποκρίνεται στις σύνθετες διοικητικές λειτουργίες που απαιτούνται για την αποτελεσματική υλοποίηση του πανεπιστημιακού έργου

Το διοικητικό μοντέλο των πανεπιστημίων πρέπει να διασφαλίζει την οργάνωση των Πανεπιστημίων σε δύο επίπεδα. Στο επίπεδο του συνολικού συστήματος των ελληνικών πανεπιστημίων και στο σύστημα διοίκησης του κάθε πανεπιστημίου.

I.1. Το Δημόσιο Πανεπιστήμιο ως συνολικό σύστημα

Το συνολικό σύστημα διοίκησης των Πανεπιστημίων βασίζεται μέχρι σήμερα κατά κύριο και κεντρικό λόγο στις υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας. Σε επιμέρους θέματα παρεμβαίνουν ή συμβάλλουν το ΕΣΥΠ και η επιμέρους επιτροπή αυτού, το «Συμβούλιο Ανώτατης Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης» (Σ.Α.Π.Ε.), καθώς και η διοικητική αρχή Α.Δ.Ι.Π (Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση). Τα συστήματα αυτά είναι αποσπασματικά, με ασάφειες στο ρόλο και την αποστολή τους, καθώς και στο βαθμό ανεξαρτησίας τους από τις πολιτικές κυβερνήσεις.

Απαιτείται μια συνολική στρατηγική ανάπτυξης του ελληνικού δημόσιου Πανεπιστημίου, στη διαμόρφωση της οποίας τα Πανεπιστήμια πρέπει να έχουν τον κύριο λόγο. Η στρατηγική αυτή δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στα ζητήματα του θεσμικού πλαισίου (νόμος πλαίσιο κλπ.), αλλά να αντιμετωπίζει συνολικά όλα τα προβλήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως για παράδειγμα:

- την χωρική ή/και επιστημονική κατανομή των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων και των επιμέρους Σχολών και Τμημάτων, καθώς και τις μεταξύ τους συνεργασίες
- τη σχέση των Πανεπιστημίων με την κοινωνία και την οικονομία όπως αυτή αποτυπώνεται στην αναπτυξιακή, την περιφερειακή πολιτική και την κοινωνική πολιτική της χώρας
- τον προγραμματισμό της υποστήριξης της έρευνας και δη της βασικής έρευνας

A) 1.) Η συνολική στρατηγική πρέπει να προκύπτει μέσα από τη συστηματική επιστημονική μελέτη και την οργανωμένη και συνεχή διαβούλευση με την ακαδημαϊκή κοινότητα. Πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και να βασίζεται στην συλλογή και επεξεργασία πραγματολογικών δεδομένων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα αλλά και σε αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία των Πανεπιστημίων. Για το σκοπό αυτό πρέπει να δημιουργηθεί υπηρεσία τεκμηρίωσης στα στοιχεία της οποίας να έχουν πρόσβαση όλα τα πανεπιστήμια:

Απαιτείται να ιδρυθεί ένα Κέντρο Μελέτης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της Έρευνας για τη συλλογή συναφών δεδομένων και έγκυρων πορισμάτων (σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο). Η δημιουργία ενός τέτοιου κέντρου καθώς και η λειτουργία του χρειάζεται να γίνει με τους καλύτερους δυνατούς όρους κύρους, αποδοχής και αποτελεσματικότητας.

2.) Τα Πανεπιστήμια της χώρας, πέρα από τον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή ρόλο, στην εκπαίδευση και την έρευνα, μπορούν και πρέπει να συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη των περιφερειών στις οποίες εδρεύουν συμμετέχοντας στον σχεδιασμό και την τεκμηρίωση της περιφερειακής πολιτικής, ιδιαίτερα δε σε ζητήματα που αφορούν στην εκπαίδευση.

Για τον σκοπό αυτό πρέπει να επιδιωχθεί η συστηματική και συνεχής συνεργασία των πανεπιστημίων με τις αντίστοιχες Περιφέρειες μέσα και από την ανάπτυξη των απαιτούμενων «Περιφερειακών Δομών» (π.χ. Παρατηρητήριο Περιφέρειας), με ευθύνη στελέχωσης και

εποπτείας από τα Πανεπιστήμια που λειτουργούν σε κάθε διοικητική Περιφέρεια, και με τη συνεργασία αυτών. Οι περιφερειακές αυτές δομές θα εκπονούν μελέτες για την εκπαίδευση, την έρευνα και τη σύνδεσή τους με την κοινωνία και την επιχειρηματικότητα, από την οποία θα προκύπτουν ανάγκες για προγράμματα και συνέργειες εκπαιδευτικού και ερευνητικού χαρακτήρα¹.

B.) Ένα νέο και συνεκτικό συνολικό σύστημα διοίκησης απαιτεί ειδικές διοικητικές και ακαδημαϊκές υπηρεσίες:

- (1) Για την προετοιμασία των τετραετών προγραμματισμών και την κατανομή της χρηματοδότησης στα ΑΕΙ
- (2) Για την αποτίμηση και την αξιολόγηση του έργου των ΑΕΙ
- (3) Για τον προγραμματισμό της βασικής έρευνας και την κατανομή των διαθέσιμων πόρων για αυτήν

1.) Είναι ανάγκη να δημιουργηθεί κάποιου είδους συλλογικό μόρφωμα διοίκησης, μια «Εθνική Αρχή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» (ίσως μια Ανεξάρτητη Αρχή) που θα αναλάβει ένα σημαντικό μέρος των λειτουργικών αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Παιδείας, και θα έχει συμβουλευτικό, συντονιστικό και ελεγκτικό ρόλο προς το Υπουργείο Παιδείας και προς τα ΑΕΙ.

Η ίδρυσή της θα επιτρέψει στα ιδρύματα και στο πανεπιστημιακό σύστημα συνολικά να αυτονομηθούν από το πολιτικό σύστημα και τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Θα αποτρέψει την χρήση της δημόσιας χρηματοδότησης των ΑΕΙ ως εργαλείου παρέμβασης της κρατικής εξουσίας στο ακαδημαϊκό έργο των ΑΕΙ. Επίσης θα διευκολύνει την αποτελεσματικότερη εφαρμογή πολιτικών μακράς διάρκειας σε εθνικό επίπεδο. Ο τρόπος σύστασης και λειτουργίας μιας τέτοιας Αρχής, χρειάζεται να διασφαλίζει την συνταγματική επιταγή για την παροχή της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως δημόσιο αγαθό.

Η «Εθνική Αρχή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» θα πρέπει να θεμελιωθεί νομικά ώστε να έχει τον ρόλο που χρειάζεται, δηλαδή, να επιτρέπει στα πανεπιστήμια την αυτονομία, αλλά ταυτόχρονα να τα καθιστά υπόλογα σε μια γενικότερη ανάγκη αναφοράς προς την κοινωνία.

Θα μπορούσε να προταθεί η Αρχή να αποτελείται από ανακλητά μέλη πανεπιστημίων και να αρθρώνεται θεματικά ώστε να καλύπτει τους βασικούς άξονες πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και έρευνας. Σε κάθε περίπτωση το εν λόγω θέμα, απαιτεί βαθύτερη επεξεργασία και διερεύνηση.

2.) Για τον συντονισμό του έργου των Πανεπιστημίων (τις ανταλλαγές «καλών πρακτικών», την εμπάθυση των ακαδημαϊκών και δεοντολογικών αρχών, την ανάλυση και την αντιμετώπιση προβλημάτων που αναδύονται κ.ά.), απαιτείται η θεσμοθετημένη λειτουργία μιας «Διαπανεπιστημιακής Συνόδου». Αυτή θα μπορούσε να συνιστά επέκταση, και οργάνωση της υπάρχουσας Συνόδου Πρυτάνεων και Αντιπρυτάνεων στους επιμέρους τομείς αρμοδιοτήτων (διοίκησης, ακαδημαϊκά, έρευνας, επιμόρφωσης, οικονομικά, κοινωνικού έργου, κ.ά.), με αποσαφήνιση του ρόλου, του έργου, καθώς και των κριτηρίων αποτελεσματικότητάς της, ως προς τα θέματα τα οποία αναλαμβάνει να επεξεργαστεί και να προσδιορίζει προτάσεις και λύσεις.

3.) Τέλος, προτείνεται η θεσμοθέτηση του Ακαδημαϊκού Συνηγόρου, στο πλαίσιο του Συνηγόρου του Πολίτη, ως αρχή διευθέτησης των ενδοακαδημαϊκών διαφορών.

¹ Ενδεικτικά, θα πρέπει να επεξεργάζονται πενταετείς και δεκαετείς στόχους: (α) για την ένταξη του συνόλου των παιδιών της συγκεκριμένης Περιφέρειας στο εκπαιδευτικό σύστημα, για το ποσοστό των παιδιών κάθε ηλικιακής ομάδας που θα πρέπει να καταλήγουν με απολυτήριο Λυκείου, για τους τομείς μεταλλευτικής τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης, κ.ά. (β) για την υποστήριξη της επιστημονικής ενημέρωσης και της πρόσβασης των πολιτών σε εκπαιδευτικά προγράμματα και επιμορφώσεις, κ.ά.

1.2. Η Διοίκηση των Πανεπιστημίων

Η διοίκηση των Πανεπιστημίων ασκείται συνολικά από τα εξής όργανα:

- (1) Τον Πρύτανη, την Πρυτανική Αρχή και το Πρυτανικό Συμβούλιο
- (2) Τη Σύγκλητο
- (3) Την Κοσμητεία της Σχολής και τον Κοσμήτορα
- (4) Την Γενική Συνέλευση και τον Πρόεδρο του Τμήματος

Παράλληλα, στο κεντρικό επίπεδο διοίκησης συμβάλλουν, με συχνά ουσιαστικό, οργανωμένο και συντονισμένο τρόπο, μια σειρά από Επιτροπές, «Μονάδες», Συμβούλια, κλπ., τα οποία προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό των ιδρυμάτων και στα οποία συμμετέχουν μέλη και εκπρόσωποι του προσωπικού, στελέχη της διοίκησης, κλπ. Τέτοια είναι:

- Επιτροπή Ερευνών και Ειδικός Λογαριασμός Έρευνας
- Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού Πανεπιστημίου
- Μονάδα Αξιολόγησης Πανεπιστημίου
- Οικονομικό Συμβούλιο
- Τεχνικό Συμβούλιο
- Υπηρεσιακό Συμβούλιο Διοικητικού Προσωπικού
- Περιφερειακό Συμβούλιο Φοιτητικής Μέριμνας
- Εταιρεία Αξιοποίησης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου (με συμμετοχή μελών της Κοινωνίας)

Επίσης σε ορισμένα ΑΕΙ λειτουργούν παραγωγικά πρόσθετες επιτροπές. Ενδεικτικά αναφέρονται: Συμβούλιο Κοσμητόρων, Επιτροπή Ακαδημαϊκής Λειτουργίας και Δεοντολογίας, Επιτροπές Προγραμμάτων Σπουδών (Προπτυχιακών, Μεταπτυχιακών Σπουδών, Προγραμμάτων Επιμόρφωσης), Επιτροπή Στρατηγικής Σχέσεων Πανεπιστημίου- Κοινωνίας, Επιτροπή Διαχείρισης Πόρων, Επιτροπή Κοινωνικής Μέριμνας, κ.ά.

Τέλος, στην Διοίκηση των Πανεπιστημίων, κεντρικό και σημαντικό ρόλο παίζουν ο/η Γραμματέας (όπου υπάρχουν), οι Γενικοί Διευθυντές/τριες Διοικητικής Υποστήριξης, Τεχνικής Υπηρεσίας, κλπ., καθώς και οι κεντρικές διευθύνσεις (Οικονομικής Υπηρεσίας, Διεύθυνσης Σπουδών, κλπ.).

❖ Το πρόβλημα των υπαρχουσών δυσκολιών στη Διοίκηση των Ελληνικών Πανεπιστημίων δεν βρίσκεται στη δομή της Διοίκησης αλλά στην έλλειψη σταθερού πλαισίου συνθηκών λειτουργίας, στην ασυνέπεια και την έλλειψη συνοχής της πολιτείας σε σειρά παραγόντων που επηρεάζουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα, στη γραφειοκρατία που δημιουργείται από τις πολλαπλές και μη συνεκτικές νομικές ρυθμίσεις, κ.ά. **Αν τα παραπάνω προβλήματα αντιμετωπιστούν τότε θα σταθεί δυνατόν για όλα τα Πανεπιστήμια τόσο να διατυπώνουν και να ακολουθούν στρατηγικό σχεδιασμό και ετήσιους προγραμματισμούς όσο και να διαμορφώνουν ουσιαστικό απολογισμό σε όλα τα επίπεδα. Η δημοσιοποίηση των προγραμματισμών και απολογισμών και η διαφάνεια στην παρουσίασή τους απαντά ικανοποιητικά στο αίτημα της «κοινωνικής λογοδοσίας».**

- ☒ **Ανώτατο ακαδημαϊκό όργανο και όργανο διοίκησης είναι η Σύγκλητος.** Η Σύγκλητος συγκροτείται από τους προέδρους των Τμημάτων, τους κοσμήτορες και από εκπροσώπους των μελών ΔΕΠ του προσωπικού και των φοιτητών. Όλες οι στρατηγικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται από την Σύγκλητο η οποία εκπροσωπεί την ακαδημαϊκή κοινότητα του πανεπιστημίου. Η Σύγκλητος μπορεί να εξουσιοδοτεί το Πρυτανικό Συμβούλιο για όποια θέματα κρίνει απαραίτητο.

Ο Πρύτανης και οι Αντιπρυτάνεις εκλέγονται από την ακαδημαϊκή κοινότητα του Πανεπιστημίου, με συμμετοχή των διοικητικών υπαλλήλων και των φοιτητών. Το Πρυτανικό Συμβούλιο αποτελείται από την Πρυτανική Αρχή (Πρύτανης, Αντιπρυτάνεις), έναν εκπρόσωπο του διοικητικού προσωπικού, έναν εκπρόσωπο των φοιτητών, ενώ τα πρακτικά τηρούνται από την Γραμματεία του Πρυτανικού Συμβουλίου. Στο Πρυτανικό Συμβούλιο είναι δυνατόν να καλούνται να συμμετέχουν και πρόσθετα μέλη του Πανεπιστημίου (σε ευκαιριακή ή μόνιμη βάση), δίχως δικαίωμα ψήφου.

- ☒ Αναφορικά με το επίπεδο της λειτουργίας των Συγκλητικών Επιτροπών ή και ορισμένων Συμβουλίων, που μπορεί να προβλέπονται ή να προβλεφθούν στον Εσωτερικό Κανονισμό ενός Πανεπιστημίου (π.χ. Οικονομικό Συμβούλιο, Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, Επιτροπή

Εποπτείας), υπάρχει και πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα και η ευελιξία να προσλαμβάνεται ειδικό, εξειδικευμένο προσωπικό με αυξημένα προσόντα (ενδεχόμενα για περιορισμένη διάρκεια), προκειμένου να καλυφθούν ειδικές ανάγκες, αποτελεσματικής λειτουργίας (για μικρό αριθμό εξωτερικών μελών σε σχέση με τα εσωτερικά μέλη της Επιτροπής/Συμβουλίου και με απόφαση της Συγκλήτου).

- ⊗ Σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτείται να διευρύνονται, με απόφαση Συγκλήτου, οι αρμοδιότητες συλλογικών και μονοπρόσωπων Πανεπιστημιακών Οργάνων (ΓΣ Τμημάτων, ΓΣ Σχολών, Κοσμητείες Σύγκλητοι, Πρυτανικό Συμβούλιο, και Πρόεδροι Τμημάτων, Κοσμήτορες, Πρυτανική Αρχή), για τεχνικά ή οικονομικά ζητήματα, ώστε να ευνοηθεί η ταχεία υλοποίηση αποφάσεων, διασφαλίζοντας σε κάθε περίπτωση τη διαφάνεια και την πραγματική δυνατότητα δημοκρατικού ελέγχου.
- ⊗ Όσον αφορά τη συμμετοχή των φορέων της Πανεπιστημιακής Κοινότητας στη λήψη αποφάσεων, (διοικητικό προσωπικό, ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, προπτυχιακοί φοιτητές, μεταπτυχιακοί, υπ.διδάκτορες) δια της εκπροσώπησης τους στα εκλεκτορικά σώματα των Προέδρων, των Κοσμητόρων και των Πρυτάνων, αυτή απαιτείται να αναπροσαρμοστεί (είχε καθοριστεί κατά την μεταπολίτευση, σε ειδικές συνθήκες). Για τον τρόπο εκλογής αυτών των εκπροσώπων χρειάζεται να εκφραστούν οι ενδιαφερόμενοι φορείς, αλλά σε κάθε περίπτωση η εκπροσώπηση αυτή θα πρέπει αφενός να μην υπερβαίνει το 50% του αριθμού των μελών ΔΕΠ εκάστου σώματος, και αφετέρου να διασφαλίζει την αξιοπρεπή εκπροσώπηση του προσωπικού του πανεπιστημίου (Διοικητικοί, ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ).

II. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

II.1. Οι ακαδημαϊκές μονάδες

Βασική ακαδημαϊκή μονάδα είναι το Τμήμα², που θεραπεύει ένα αναγνωρισμένο επιστημονικό πεδίο και έχει την ευθύνη για τα προγράμματα σπουδών που προσφέρει. Κάθε Τμήμα ανήκει σε Σχολή, η οποία απονέμει πτυχία και αποτελείται από Τμήματα με συγγενή επιστημονικά πεδία.

Τα Τμήματα παρέχουν τετραετείς ή πενταετείς προπτυχιακές σπουδές, μεταπτυχιακές σπουδές και διδακτορικές σπουδές. Δύνανται συμπληρωματικά να παρέχουν Προγράμματα Επιμόρφωσης, τα οποία συνάδουν με την αποστολή του Πανεπιστημίου.

Τα Τμήματα συγκροτούνται με βάση ένα συνολικό σχέδιο το οποίο προβλέπει τον αριθμό και τις ειδικότητες των μελών ΔΕΠ, που απαιτούνται για την κανονική τους λειτουργία. Κανένα από τα στοιχεία αυτά δεν μπορεί να τροποποιηθεί χωρίς αλλαγή του συνολικού σχεδίου, για την οποία απαιτείται η έγκριση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος, της Κοσμητείας, της Σχολής και της Συγκλήτου.

- ⊗ Οι Σχολές πρέπει να αποκτήσουν ουσιαστικές ακαδημαϊκές αρμοδιότητες (συντονισμού των προγραμμάτων σπουδών, της έρευνας και κάθε άλλης δραστηριότητας) και αυξημένες διοικητικές αρμοδιότητες. Στο πλαίσιο των Σχολών μπορεί να διαμορφωθούν διατμηματικά προγράμματα σπουδών.
- ⊗ Πρόσθετες μονάδες εκπαιδευτικού ή ερευνητικού έργου ενός Πανεπιστημίου, μπορεί να είναι Ερευνητικά Εργαστήρια, Κλινικές, Μουσεία, Ινστιτούτα, Διδασκαλεία, κλπ, και απαιτούν διακριτή χρηματοδότηση και προσωπικό.

² Η εισαγωγή προπτυχιακών φοιτητών/-τριών σε επίπεδο Σχολής, και όχι σε επίπεδο Τμήματος, που προτείνεται στο Σχέδιο του ΥΠΔΒΜΘ, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή προς συζήτηση, εφόσον στις περισσότερες των περιπτώσεων, παρουσιάζει μια σειρά από προβλήματα, όπως:

- Αναιρεί την αυτονομία και την υπόσταση των επιστημονικών πεδίων
- Δεν λαμβάνει υπόψη την υφιστάμενη ενίοτε ετερογένεια των Σχολών
- Μετατρέπει το πρώτο έτος των σπουδών σε ένα «τεράστιο» φροντιστήριο εισαγωγικών μαθημάτων
- Απαιτεί πρόσθετες υποδομές και επί πλέον διοικητική υποστήριξη τα οποία τα πανεπιστήμια στις δεδομένες συνθήκες δυσκολεύονται, ή αδυνατούν να εξασφαλίσουν.

II.2. Ακαδημαϊκή Αυτονομία ως προς την θεσμοθέτηση νέων Προγραμμάτων Σπουδών

- ⊗ Η έγκριση νέων προγραμμάτων σπουδών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών, διδακτορικών σπουδών) γίνεται καταρχάς, από το Τμήμα, την αντίστοιχη Σχολή και τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, λαμβάνοντας υπόψη, κατάλληλα δεδομένα για τις αντίστοιχες ανάγκες των προτεινόμενων σπουδών.
- ⊗ Σε περίπτωση που απαιτείται επιπλέον κρατική χρηματοδότηση για τα νέα αυτά προγράμματα, απαιτείται να υποβληθεί και να δοθεί έγκριση από όργανα εθνικής εμβέλειας, όπως η προτεινόμενη «Εθνική Αρχή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης».
- ⊗ Η Πολιτεία χρειάζεται να υποστηρίξει και να χρηματοδοτήσει:
 - Προπτυχιακά προγράμματα σπουδών με διεθνή χαρακτήρα και εμβέλεια, που δύνανται να προσελκύσουν φοιτητές και προσωπικό από άλλες χώρες.
 - Κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών (masters, PhD) με κορυφαία Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα του εξωτερικού, σε τομείς όπου η Ελλάδα διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα.

II.3. Η Εισαγωγή των προπτυχιακών φοιτητών/τριών στα Πανεπιστήμια

Τα πανεπιστήμια είναι μονάδες ακαδημαϊκής εκπαίδευσης και υπ' αυτήν την έννοια διαφοροποιούνται σαφώς από εκπαιδευτικούς μηχανισμούς μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Επομένως η εισαγωγή σε αυτές προϋποθέτει αυστηρούς κανόνες επιλογής.

- ⇒ Το σύστημα εισαγωγής στα πανεπιστήμια πρέπει να διασφαλίζει τα ακόλουθα:
 - αντικειμενικότητα και αξιοπιστία ώστε να μην αμφισβητείται
 - σεβασμό και αναγνώριση της αξίας του απολυτηρίου του Λυκείου
 - διασφάλιση της επιλογής των φοιτητών και όχι απλά κατανομή τους σε τμήματα
 - παροχή ευκαιριών στους υποψήφιους να δοκιμάσουν ξανά
 - απεμπλοκή της εκπαιδευτικής διαδικασίας της δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την διαδικασία επιλογής των υποψηφίων
 - σεβασμό των ακαδημαϊκών δομών και λειτουργιών των πανεπιστημίων
- ⊗ Ο αριθμός των φοιτητών που αναλαμβάνει να εκπαιδεύσει ένα πανεπιστήμιο είναι **αποκλειστικά δική του απόφαση**, κυρίως αν το πανεπιστήμιο αξιολογείται για το έργο του, και δεν είναι δυνατόν να καθορίζεται από το κράτος όπως συμβαίνει σήμερα. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται από τα πανεπιστήμια στη βάση συστηματικής τεκμηρίωσης των προϋποθέσεων διασφάλισης της ποιότητας της εκπαίδευσης όπως είναι ο προσδιορισμός του αριθμού των διδασκόντων και των υποδομών που απαιτούνται.
- ⊗ Οι μετεγγραφές των φοιτητών με μονομερή απόφαση της πολιτείας είναι από τις κυριότερες αιτίες κρίσης του πανεπιστημίου εφόσον διαλύουν κάθε εκπαιδευτικό προγραμματισμό. Η πολιτεία έχει υποχρέωση να ασκεί κοινωνική πολιτική αλλά όχι σε βάρος της ποιότητας της εκπαίδευσης.
- ⊗ Τέλος, η οποιαδήποτε μετακίνηση από άλλου είδους εκπαιδευτικές μονάδες, σε ένα πανεπιστήμιο πρέπει να βασίζεται σε επιλογή πιστοποιημένη αποκλειστικά από το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο υποδοχής και δεν μπορεί να γίνεται με διαδικασίες όπως η κάρτα του φοιτητή.

II.4. Τα μέλη ΔΕΠ

Τα μέλη ΔΕΠ των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι **δημόσιοι λειτουργοί**. Έχουν την υποχρέωση να παρέχουν διδακτικό, ερευνητικό-επιστημονικό και διοικητικό έργο και απολαμβάνουν λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

- ⊗ Τα μέλη ΔΕΠ είναι **προσωπικό μόνιμης και αποκλειστικής απασχόλησης**. Όταν κάποιος μέλος ΔΕΠ αναλαμβάνει υποχρεώσεις εκτός πανεπιστημίου, ή απασχολείται μόνιμα σε δεύτερη εργασία, η ιδιότητα του μέλους ΔΕΠ αναστέλλεται, για όσο διάστημα διατηρεί αυτές τις δραστηριότητες. Μπορεί ωστόσο να διατηρεί το ρόλο του διδάσκοντα μερικής απασχόλησης. Το ίδιο ισχύει και για διδάσκοντες ξένων πανεπιστημίων. Η διάρκεια της αναστολής της ιδιότητας του μέλους ΔΕΠ δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 3 χρόνια συνολικά
- ⊗ Τα **ακαδημαϊκά προσόντα** των μελών ΔΕΠ (βαθμίδες: Λέκτορα, Επίκουρου, Αναπληρωτή Καθηγητή, Καθηγητή) ρυθμίζονται από τον Νόμο-Πλαίσιο, **ενιαία για όλα τα Πανεπιστήμια** και αξιολογούνται από εκλεκτορικά σώματα, τα οποία συγκροτούνται από μέλη της εθνικής ακαδημαϊκής κοινότητας. Οι εσωτερικοί κανονισμοί των πανεπιστημίων μπορεί να ορίζουν πρόσθετα εκπαιδευτικά και διοικητικά προσόντα τα οποία να αξιολογούνται κατά την εκλογή.
- ⊗ Όσον αφορά τη **διαδικασία κρίσης και επιστημονικής αξιολόγησης** των μελών ΔΕΠ, καταρχάς απαιτείται να αποτιμηθεί εμπεριστατωμένα η εμπειρία των Τμημάτων, από την εφαρμογή των σχετικά πρόσφατων συναφών διατάξεων για τη συγκρότηση των εκλεκτορικών σωμάτων, προτού διατυπωθεί ενδεχόμενα συγκεκριμένη βελτιωτική πρόταση.
- ⊗ Επιπρόσθετα, τα μέλη ΔΕΠ και οι ακαδημαϊκές μονάδες χρειάζεται να μελετήσουν με ενδιαφέρον τις δυνατότητες **αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού των Ερευνητικών Κέντρων** και συνεργασιών με αυτά. Καταξιωμένοι ερευνητές των Ερευνητικών Κέντρων μπορούν να συμβάλλουν:
 - (α) στο διδακτικό έργο των Πανεπιστημίων και ειδικά σε επίπεδο Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών και Προγραμμάτων Διδακτορικών Σπουδών,
 - (β) με τη συμμετοχή τους σε εκλεκτορικά σώματα, όσον αφορά την κρίση του επιστημονικού έργου.
- ⊗ Απαιτείται η **θεσμοθέτηση θέσεων Επισκέπτη Καθηγητή/Ερευνητή, και θέσεων Μεταδιδακτορικού Ερευνητή** (με ανάθεση διδακτικού έργου).
- ⊗ Η πρόβλεψη κατάργησης των θέσεων **διδασκόντων με σύμβαση ΠΔ.407/80**, δεν λαμβάνει υπόψη της Πανεπιστήμια που έχουν τμήματα με 15-25 μέλη ΔΕΠ (όπως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου), τις τεράστιες καθυστερήσεις στους διορισμούς νέων μελών ΔΕΠ, καθώς και τη διαρκή διαφυγή προσωπικού από ακριτικά Πανεπιστήμια λόγω υψηλού κόστους διαβίωσης.
- ⊗ Όλες οι **θέσεις ευθύνης** στο Πανεπιστήμιο (διευθυντές διευθύνσεων τομέων, εργαστηρίων, μεταπτυχιακών κλπ), πρέπει να έχουν συγκεκριμένη θητεία και η διαδικασία εκλογής ή επανεκλογής τους να καθορίζεται από τον εσωτερικό κανονισμό.

II.5. Προσωπικό-Ανθρώπινο Πόροι

- ⊗ Ενας νέος Νόμος-Πλαίσιο, χρειάζεται να παρέχει **Διοικητική αυτονομία και Αυτονομία Διαχείρισης Προσωπικού** (π.χ. αναφορικά με το Διοικητικό Προσωπικό, ή το Τεχνικό Προσωπικό, όπου υπάρχει ανάγκη ευελιξίας διενέργειας ειδικών προσλήψεων ανεξάρτητα από τον «Όργανισμό» του Πανεπιστημίου).
- ⊗ Απαιτείται ένας σύγχρονος «**Όργανισμός Διοικητικών Υπηρεσιών**» με δυνατότητα αναδιάρθρωσης με ταχείες διαδικασίες (μετά από εισήγηση των αρμόδιων Διευθύνσεων), τόσο ως προς τις θέσεις ευθύνης, όσο και ως προς τις θέσεις προσωπικού κατά κλάδο (με απόφαση Συγκλήτου).
- ⊗ Απαιτείται να σταματήσουν οι αποσπάσεις του διοικητικού προσωπικού, που γίνονται χωρίς την ενημέρωση και έγκριση του ιδρύματος, εκτός των σχετικών διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα, και στη βάση ειδικών ρυθμίσεων που αφορούν τη στελέχωση πολιτικών γραφείων, κ.ά., στερώντας από τα Πανεπιστήμια προσωπικό και πόρους που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους.

Ζητήματα Προσωπικού

☞ Διδακτικό & Ερευνητικό Προσωπικό

Το Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό των Τμημάτων πρέπει να προβλέπεται συνολικά από τον στρατηγικό σχεδιασμό του Τμήματος. Ο σχεδιασμός αυτός, που πρέπει να συζητείται και στην Σχολή, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις δυνατές συνέργειες ανάμεσα στα Τμήματα.

☞ ΕΕΔΙΠ

Τα μέλη ΕΕΔΙΠ είναι ανάγκη να καλύπτουν τη διδασκαλία μαθημάτων που ενώ είναι απαραίτητα για την υποστήριξη των προγραμμάτων σπουδών δεν μπορούν να αποτελέσουν αυτοδύναμο αντικείμενο ορισμένων Τμημάτων ώστε να ανατεθούν σε μέλος ΔΕΠ (π.χ. Ξένες γλώσσες, χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών κλπ).

☞ ΕΤΕΠ

Τα μέλη ΕΤΕΠ καλύπτουν τις ανάγκες των εργαστηρίων και της λειτουργίας των εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών σε επίπεδο Τμήματος και σε επίπεδο Σχολής.

☞ Διοικητικό Προσωπικό

Το διοικητικό προσωπικό αποτελεί μια συνιστώσα σταθερή στη λειτουργία των Ιδρυμάτων, της οποίας ο ρόλος συχνά παραβλέπεται ή δεν αναγνωρίζεται, παρότι είναι κρίσιμος στην εύρυθμη, ποιοτική και αποτελεσματική διοικητική λειτουργία ενός Πανεπιστημίου. Αν και είναι σαφές ότι το παρεχόμενο διοικητικό έργο εκτελείται σε άμεση συνεργασία, στο πλαίσιο της ενδο-ιδρυματικής συνέργειας, με το εκπαιδευτικό και ερευνητικό προσωπικό, η νομοθεσία από τη μεταπολίτευση και μετά συστηματικά «αρνείται» να το αναδείξει. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού αποτελούν το γεγονός ότι ο εκπρόσωπος του διοικητικού προσωπικού στο Πρυτανικό Συμβούλιο μετέχει χωρίς δικαίωμα ψήφου, όπως και ο χαμηλός συντελεστής βαρύτητας που έχουν οι ψήφοι του διοικητικού προσωπικού στην εκλογή Πρυτανικών Αρχών.

Στο τέλος του παρόντος κειμένου αναπτύσσονται αναλυτικά οι θέσεις του Συλλόγου Διοικητικού Προσωπικού του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Η πανεπιστημιακή παιδεία είναι δημόσιο αγαθό και η πολιτεία έχει την κύρια ευθύνη οικονομικής της υποστήριξης. Η χρηματοδότηση των Α.Ε.Ι. πρέπει να απεμπλακεί από τον άμεσο έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να συντονίζεται από την προτεινόμενη «Εθνική Αρχή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» (δες ενότητα Ι), ώστε να πάψει να αποτελεί εργαλείο κακών πρακτικών και κομματικών παρεμβάσεων στο ακαδημαϊκό έργο.

Η οικονομική λειτουργία των ΑΕΙ πρέπει:

- Να διασφαλίζει το ακαδημαϊκό έργο των ΑΕΙ
- Να παράγει καινοτομία χρήσιμη στην κοινωνία και την οικονομία
- Να μην εκτρέπει το πανεπιστήμιο από τους στόχους του, να μην το καθιστά δηλαδή κερδοσκοπικό οργανισμό.

Τα Πανεπιστήμια αναλαμβάνουν πλήρως την ευθύνη, της διαφάνειας της διαχείρισης του συνόλου των οικονομικών τους πόρων, σύμφωνα με τον δημοσιοποιημένο στρατηγικό σχεδιασμό τους, και τους αναλυτικούς απολογισμούς των δραστηριοτήτων και του έργου τους.

III.1. Η χρηματοδότηση

- ⊗ Η οικονομική λειτουργία των ΑΕΙ πρέπει να στηρίζεται, στην **τακτική και με συνέπεια χρηματοδότηση** από την Πολιτεία, το ποσό της οποίας προσδιορίζεται με τη **μεσολάβηση της προτεινόμενης «Εθνικής Αρχής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης»**. Η χρηματοδότηση αυτή, στην οποία εμπίπτουν τόσο οι τετραετείς προγραμματισμοί όσο και οι επιμέρους κατανομές, γίνεται με βάση ένα στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης που περιγράφει την επιθυμητή λειτουργία του Πανεπιστημίου και με έναν τετραετή προγραμματισμό που περιγράφει τη μετάβαση προς αυτό το σχέδιο, χρόνο με τον χρόνο.
- ⊗ Η πολιτεία χρηματοδοτεί την λειτουργία των Ιδρυμάτων σύμφωνα με τις **Προγραμματικές Συμφωνίες**, που αναφέρονται σε τετραετή και ετήσια βάση. Η πολιτεία οφείλει να σέβεται τις συμφωνίες αυτές, και να τις τηρεί με απόλυτη συνέπεια. Για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας των Ιδρυμάτων και τον περιορισμό γραφειοκρατικών και χρονοβόρων διαδικασιών, η **πλήρης διαχείριση των οικονομικών των πανεπιστημίων** περιέρχεται στα ίδια τα Ιδρύματα, και δεν υφίστανται πλέον οι περιορισμοί ως προς τις επιμέρους κατηγορίες δαπανών.
- ⊗ Η **τακτική χρηματοδότηση** προϋπολογίζεται με βάση τον τετραετή προγραμματισμό και **περιλαμβάνει**:
 - (1) Το λειτουργικό κόστος της εκπαίδευσης (λαμβάνοντας υπόψη τον συνολικό αριθμό προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών που αναλαμβάνει να εκπαιδεύσει το πανεπιστήμιο)
 - (2) Το λειτουργικό κόστος της διοίκησης
 - (3) Το κόστος άσκησης κοινωνικής πολιτικής (φοιτητική μέριμνα)
 - (4) Τις δημόσιες επενδύσεις για ανάπτυξη και συντήρηση των υποδομών
 - (5) Τη χρηματοδότηση της βασικής έρευνας (ερευνητικά προγράμματα, ερευνητικές υποδομές, κλπ)
- ⊗ Απαιτείται **κοστολόγηση των αντίστοιχων αναγκών**, η οποία γίνεται με ενιαία κριτήρια για όλα τα δημόσια Πανεπιστήμια. Οι ιδιαιτερότητες των Πανεπιστημίων, ειδικά των ακριτικών και πολυνησιωτικών πανεπιστημίων, πρέπει να αναγνωρίζονται κατά την κατάρτιση των προϋπολογισμών.
- ⊗ Τα Πανεπιστήμια είναι δυνατόν να λαμβάνουν **πρόσθετη χρηματοδότηση**, ως επιδότηση για την υλοποίηση προτεραιοτήτων που θέτει η πολιτεία ή η περιφέρεια και δεν περιλαμβάνονται στο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης των πανεπιστημίων (π.χ. ειδική συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη). Ιδιαίτερα σημαντική είναι η πρόσθετη επιδότηση για Πανεπιστήμια που δεν διαθέτουν δική τους περιουσία.
- ⊗ Απαιτείται **επαρκής χρηματοδότηση της Φοιτητικής Μέριμνας** προκειμένου να καλύπτει το 100% των δικαιούχων σε σίτιση και στέγαση.
- ⊗ Η **μισθοδοσία του προσωπικού**: Το κύριο προσωπικό των ΑΕΙ είναι προσωπικό με μόνιμη σχέση εργασίας ή με σχέση εργασίας «εν δυνάμει μόνιμη» (π.χ. μέλη ΔΕΠ βαθμίδας Λέκτορα και Επίκουρου, διοικητικό προσωπικό με σύμβαση αορίστου χρόνου) και **η μισθοδοσία του πρέπει να διασφαλίζεται από το κράτος στο πλαίσιο του κρατικού προϋπολογισμού**. Η μισθοδοσία του προσωπικού των ΑΕΙ διενεργείται αυτόματα μέσω της **Ενιαίας Αρχής Πληρωμών** του Υπουργείου Οικονομικών. Η μισθοδοσία περιλαμβάνει τα μέλη ΔΕΠ, τα μέλη ΕΕΔΙΠ, τα μέλη ΕΤΕΠ, και το Διοικητικό Προσωπικό. Κατά την κατάρτιση της Προγραμματικής Συμφωνίας (τετραετούς και ετήσιας) κάθε Πανεπιστημίου, **το κόστος της μισθοδοσίας αυτής αναφέρεται ρητά**.
 Τα ΑΕΙ μπορούν να απασχολούν πρόσθετο προσωπικό με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου ή με σχέση έργου για τις ανάγκες της έρευνας ή της δια βίου μάθησης. Αυτό το προσωπικό αμείβεται αποκλειστικά από τους συμπληρωματικούς πόρους του πανεπιστημίου.
 Τέλος, απαιτείται αφενός να υπάρξει και να διασφαλιστεί πλήρως η αξιοπρεπής αμοιβή όλων των μελών ΔΕΠ, μέσω ειδικού μισθολογίου (που ενσωματώνει τα τρέχοντα επιδόματα), και αφετέρου να δοθούν ειδικά οικονομικά και άλλα κίνητρα για μέλη ΔΕΠ που εργάζονται και διαμένουν σε ακριτικά ΑΕΙ.

III.2. Η συνολική διαχείριση των οικονομικών των Πανεπιστημίων

- ⊗ Κάθε Πανεπιστήμιο συντάσσει τον δικό του ενιαίο προϋπολογισμό και οικονομικό απολογισμό, με βάση το σύνολο των πόρων του. Τα πανεπιστήμια χρειάζεται να χρηματοδοτούν από τον προϋπολογισμό τους και πρόσθετες δαπάνες:
 - Μισθοδοσίας (για πρόσθετο προσωπικό)
 - Ανάπτυξης και συντήρησης υποδομών
 - Έρευνας
 - Κοινωνικής πολιτικής
 - Λειτουργικών εξόδων

- ⊗ Τα Πανεπιστήμια, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να δημοσιοποιούν, με πλήρη διαφάνεια, τους οικονομικούς τους πόρους, και να τους αξιοποιούν συστηματικά για τις δραστηριότητές τους. Τα Πανεπιστήμια είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, και οι οικονομικοί τους πόροι προέρχονται συνολικά από τις ακόλουθες πηγές:
 - (α) το Υπουργείο Παιδείας
 - (β) τις Περιφέρειες
 - (γ) ερευνητικές και λοιπές συναφείς δραστηριότητες (που συνάδουν με την ακαδημαϊκή δεοντολογία)
 - (δ) επιχορηγήσεις/δωρεές
 - (ε) επιδοτήσεις
 - (στ) επένδυση της περιουσίας τους (πόροι της Εταιρείας αξιοποίησης Περιουσίας Πανεπιστημίου)

III.3. Πλαίσιο εποπτείας και οικονομικού ελέγχου

- ⊗ Απαιτείται να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη ευελιξία στην εσωτερική οικονομική κατανομή και διαχείριση του προϋπολογισμού, ώστε να διευκολύνεται η έγκαιρη και μη χρονοβόρα αξιοποίηση και διαχείριση των οικονομικών πόρων για την υποστήριξη του ερευνητικού, εκπαιδευτικού, ακαδημαϊκού και διοικητικού έργου.

- ⊗ Επιπρόσθετα η ελεγκτική λειτουργία των Παρέδρων Ελεγκτικού Συνεδρίου χρειάζεται να επαναπροσδιοριστεί, προκειμένου να παρέχει μια ευρύτερη θεώρηση επιλέξιμων δαπανών, πιο ταιριαστή στο έργο των ΑΕΙ.

IV. Η ΕΡΕΥΝΑ

Βασική διάσταση του ρόλου και του έργου των Πανεπιστημίων συνιστά η έρευνα. Ένας Νόμος-Πλαίσιο για τα ΑΕΙ, απαιτείται να περιέχει άρθρα που αφορούν την έρευνα, ανεξάρτητα αν πρόσθετος νόμος μπορεί να αφορά τη συνολική οργάνωση και θεσμοθέτηση της εθνικής ερευνητικής δραστηριότητας.

Βασικές μονάδες διεξαγωγής της έρευνας, στα Πανεπιστήμια συνιστούν τα Ερευνητικά Εργαστήρια, ενώ την ευθύνη της έγκρισης και διαχείρισης των κονδυλίων έχει ο Ειδικός Λογαριασμός Ερευνών (Επιτροπή Ερευνών και Γραμματεία Ε.Λ.Ε.). Η Γραμματεία του Ε.Λ.Ε. (υπεύθυνη κατ' ελάχιστον για τη λογιστική διαχείριση των ερευνητικών προγραμμάτων, μελετών, κ.ά.) απαιτεί ειδικό προσωπικό για τη λειτουργία της, και υπόκειται σε πολλαπλούς διαχειριστικούς και οικονομικούς ελέγχους³.

Η οργανωμένη και συστηματική έρευνα απαιτεί προσωπικό και υποδομές. Πρέπει επομένως να έχει συνέχεια και διάρκεια και απαιτεί προγραμματισμό και χρηματοδότηση. Η έρευνα είναι χρήσιμο να διακριθεί, για την διευκόλυνση της συζήτησης, σε δύο είδη: Βασική και εφαρμοσμένη. Στην Ελλάδα, η βασική έρευνα δεν χρηματοδοτείται παρά ελάχιστα, τόσο από τους κρατικούς φορείς, όσο και από τους φορείς της βιομηχανίας. Η παντελής έλλειψη της χρηματοδότησης αυτής δημιουργεί σε βάθος χρόνου σοβαρότατο έλλειμμα, τόσο στην εξέλιξη του ερευνητικού έργου, όσο και στην ανάπτυξη.

☒ Η βασική έρευνα απαιτείται να χρηματοδοτείται από την πολιτεία με βάση ιδρυματικές προτάσεις που θα καταθέτουν τα πανεπιστήμια στην προτεινόμενη «Αρχή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης». Το πανεπιστήμιο καταθέτει μαζί με τον τετραετή προγραμματισμό του και την ιδρυματική πρόταση χρηματοδότησης της έρευνας.

Η υποστήριξη της βασικής έρευνας απαιτεί ερευνητικό προγραμματισμό. Συγκεκριμένα:

- Κάθε Πανεπιστήμιο χαράζει την ερευνητική στρατηγική του σε επίπεδο ιδρύματος, Σχολής και Τμήματος η οποία θα αποφασίζεται στα αρμόδια όργανα. Η λειτουργία των εργαστηρίων και η από κοινού αξιοποίηση των υποδομών πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτή τη στρατηγική.
- Η ερευνητική στρατηγική πρέπει να συνδέεται με το εκπαιδευτικό έργο, τόσο το προπτυχιακό όσο βεβαίως και το μεταπτυχιακό.

Η χρηματοδότηση της βασικής έρευνας περιλαμβάνει: (α) Την υλοποίηση ερευνητικών έργων, (β) Την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών και εργαλείων, (γ) Τη διεξαγωγή επιστημονικών συναντήσεων (συνέδρια, ημερίδες κ.λπ.), (δ) Την οργάνωση πανεπιστημιακών εκδόσεων κάθε είδους για την προβολή του ερευνητικού έργου.

Η έρευνα χρηματοδοτείται μέσα από συμφωνίες των ιδρυμάτων με δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς που αναλαμβάνουν τη χρηματοδότηση. Για την διοικητική υποστήριξη της έρευνας το πανεπιστήμιο παρακρατά ένα ποσοστό επί του προϋπολογισμού. Μέρος αυτού του ποσοστού πηγαίνει σε πρόσθετη εσωτερική ιδρυματική χρηματοδότηση της βασικής έρευνας.

Τέλος, δεν μπορεί να υπάρξει υποστήριξη της Έρευνας στην Ελλάδα, αν δεν εγκαθιδρυθεί ο προγραμματισμός, η συνέπεια, η διαφάνεια και ο σεβασμός των βασικών δεοντολογικών αρχών από τους ελληνικούς φορείς χρηματοδότησης.

³ Χρειάζεται να σημειωθεί συμπληρωματικά ότι, μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την εύρυθμη διαχείριση των Κονδυλίων Έρευνας, μέσω των Ειδικών Λογαριασμών Έρευνας (ΕΛΕ ή ΕΛΚΕ) των Πανεπιστημίων, αλλά και την υποστήριξη της αναζήτησης χρηματοδοτικών προγραμμάτων από τα αντίστοιχα τμήματα αυτών, είναι η εξασφάλιση ενός συγκροτημένου, λογικού και συνεπούς πλαισίου διενέργειας ελέγχων:

- ⇒ Οι ΕΛΚΕ δέχονται καταστατικό έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο πολύ μεγάλης διάρκειας, που φτάνει στο επίπεδο των 20 ετών (μπορεί δηλαδή να υπάρξει «καταλογισμός» ακόμα και 20 χρόνια μετά το πέρας μιας συγκεκριμένης δαπάνης, ή ενός συγκεκριμένου έτους λειτουργίας ενός ΕΛΚΕ). Αυτό χρειάζεται να αλλάξει.
- ⇒ Οι ΕΛΚΕ δέχονται ελέγχους από ένα πλήθος ελεγκτικών φορέων (Ορκωτοί Λογιστές σε ετήσια βάση, ειδική Διαχειριστική Αρχή ενός έργου, «Αρχή Ελέγχου» -πρώην ΕΔΕΛ-, «Ενιαία Αρχή Πληρωμής», Οικονομικοί Επιθεωρητές, Επιθεωρητές Δημόσιας Διοίκησης, Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, Γ.Λ.Κ., Ασφαλιστικά Ταμεία, Ευρωπαϊκή Ένωση, κ.ά.). Εκτός από την επίδραση του υπερβολικού πλήθους των φορέων ελέγχου, σε σχεδόν καθημερινή βάση, γίνεται αντιληπτό ότι η κατάσταση ξεφεύγει αισθητά από τα πλαίσια της «λογικής» του ελέγχου της χρηστής διοίκησης, όταν ληφθεί υπόψη ότι κάθε ένας από αυτούς τους φορείς: (α) διενεργεί τον έλεγχο με διαφορετικά κριτήρια, που μπορεί να είναι ακόμα και αντικρουόμενα, (β) δεν εφαρμόζει σταθερούς κανόνες ελέγχου. Κατά συνέπεια, είναι απολύτως απαραίτητο να συγκροτηθεί ένα ενιαίο πλαίσιο ελέγχου οικονομικής διαχείρισης (έστω σε συμπληρωματική βάση), το ίδιο για όλα τα προγράμματα, που θα ακολουθείται σε σταθερή βάση, και δεν θα τροποποιείται αυθαίρετα και εκ των υστέρων.

**ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
«ΑΣΗΜΑΚΗΣ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ»**

**για τον
υπό σχεδίαση νόμο για την Ανώτατη Εκπαίδευση**

Το διοικητικό προσωπικό των ανώτατων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων αποτελεί αναμφισβήτητα μια από τις τρεις κατηγορίες-συνιστώσες προσωπικού των Ιδρυμάτων. Αποτελεί μια συνιστώσα σταθερή στη λειτουργία των Ιδρυμάτων, της οποίας ο ρόλος συχνά παραβλέπεται ή δεν αναγνωρίζεται. Το προσωπικό αυτό έχει την υποχρέωση -και την υλοποιεί- να παρέχει σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τους θεσμικούς κανονισμούς του κάθε Ιδρύματος το ανάλογο με τον κλάδο του έργου, διασφαλίζοντας από πλευράς του την εύρυθμη, ποιοτική και αποτελεσματική διοικητική λειτουργία του Ιδρύματος.

Αν και είναι σαφές ότι το παρεχόμενο διοικητικό έργο συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία του κάθε Ιδρύματος και το ότι το προσωπικό που εκτελεί το έργο αυτό βρίσκεται σε άμεση συνεργασία, στο πλαίσιο της ενδο-ιδρυματικής συνέργειας, με το εκπαιδευτικό και ερευνητικό προσωπικό, η νομοθεσία από τη μεταπολίτευση και μετά συστηματικά «αρνείται» να αναδείξει το προσωπικό αυτό ως μια εκ των τριών παραπάνω συνιστωσών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού αποτελούν το γεγονός ότι ο εκπρόσωπος του διοικητικού προσωπικού στο Πρυτανικό Συμβούλιο μετέχει χωρίς δικαίωμα ψήφου, όπως και ο χαμηλός συντελεστής βαρύτητας που έχουν οι ψήφοι του διοικητικού προσωπικού στην εκλογή Πρυτανικών Αρχών (η καθολική ψηφοφορία του διοικητικού προσωπικού σε αντικατάσταση της ψηφοφορίας δι' αντιπροσώπων-εκλεκτόρων δεν μετέβαλε ουσιαστικά το τοπίο της συμμετοχής).

Είναι δεδομένο ότι το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των Ιδρυμάτων, έχει σε πολλές περιπτώσεις ξεπεραστεί από τις σύγχρονες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες. Για το λόγο αυτό χρήζει αλλαγών στην κατεύθυνση της ουσιαστικής διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας, χωρίς σε καμία περίπτωση να πληγεί ο δημόσιος χαρακτήρας του Ελληνικού Πανεπιστημίου και ιδιαίτερα του Ελληνικού περιφερειακού Πανεπιστημίου, όπως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Με βάση τις παραπάνω παραδοχές θεωρούμε ότι οι ακόλουθες θέσεις είναι αδιαπραγμάτευτες:

- Διασφάλιση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα των Πανεπιστημίων
- Θέσπιση κινήτρων για τους φοιτητές και στήριξη ενεργειών προβολής και ανάδειξης του έργου των περιφερειακών-νησιωτικών Πανεπιστημίων
- Ενίσχυση δομών (κτηριακές και υλικοτεχνικές υποδομές και φοιτητικής - κοινωνικής μέριμνας) στα περιφερειακά-νησιωτικά Πανεπιστήμια
- Διασφάλιση όλων των θέσεων εργασίας του προσωπικού
- Ορθολογική κατανομή από τα αρμόδια Υπουργεία των νέων θέσεων του προσωπικού βάσει των πραγματικών αναγκών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των Ιδρυμάτων
- Αύξηση πιστώσεων και ίδρυση θέσεων προσωπικού με βάση τον ιδιαίτερο περιφερειακό-νησιωτικό χαρακτήρα του Πανεπιστημίου Αιγαίου
- Διασφάλιση της μισθοδοσίας του προσωπικού, μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, βάσει αντίστοιχων μισθών των ίδιων κατηγοριών εκπαίδευσης που ισχύουν στο στενό Δημόσιο Τομέα
- Παροχή κινήτρων προσέλκυσης και παραμονής διοικητικού προσωπικού στα περιφερειακά Πανεπιστήμια
- Συνεχή κατάρτιση-επιμόρφωση προσωπικού
- Συμμετοχή στα Όργανα Διοίκησης και τις Επιτροπές ισότιμα (με βάση αναλογικά ποσοστά) και με δικαίωμα ψήφου. Συγκεκριμένα :
 - A) Αναφορικά με τις εκλογές για την ανάδειξη των Πρυτανικών Αρχών, το διοικητικό προσωπικό συμμετέχει στο εκλεκτορικό σώμα με προτεινόμενο συντελεστή βαρύτητας 0,2 (ο συντελεστής αφορά το διοικητικό προσωπικό και όχι την ενιαία ομάδα)
 - B) Αναφορικά με τη συγκρότηση της Συγκλήτου, προτείνεται ο βαθμός εκπροσώπησης του διοικητικού προσωπικού να ανέρχεται σε ποσοστό 20% επί του αριθμού των εκόντων δικαίωμα ψήφου και με δικαίωμα ψήφου για όλα τα θέματα.
 - Γ) Αναφορικά με τη συγκρότηση του Πρυτανικού Συμβουλίου, προτείνεται ο βαθμός εκπροσώπησης του διοικητικού προσωπικού να ανέρχεται σε ποσοστό 20% επί του αριθμού των εκόντων δικαίωμα ψήφου και με δικαίωμα ψήφου για όλα τα θέματα.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ για τον υπό σχεδίαση νόμο για την Ανώτατη Εκπαίδευση

[14/10/2010]

Οι προθέσεις της κυβέρνησης για αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως προκύπτουν μέσα από τις εισηγήσεις του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, που παρουσιάστηκαν στους Δελφούς συνιστούν ένα ενιαίο σύνολο, και δεν διαφοροποιούνται από εκείνες που διαφαίνονται μέσα από τις πρακτικές οι οποίες ασκούνται καθημερινά από τα καθ' ύλην αρμόδια πολιτικά στελέχη του Υπουργείου (πχ. περικοπές λειτουργικών δαπανών και φοιτητικής μέριμνας -στέγαση φοιτητών- κατά 30%, πάγωμα προσλήψεων, ακύρωση δρομολογημένων διαδικασιών σε χρηματοδότηση της έρευνας).

Κοινό στοιχείο των συγκεκριμένων προθέσεων, θέσεων και πρακτικών φαίνεται να είναι αφενός μεν η λανθασμένη εικόνα για το έργο που επιτελείται στα ελληνικά Πανεπιστήμια, ιδιαίτερα στα περιφερειακά, αφετέρου δε η ασυμβατότητα των προτεινόμενων ρυθμίσεων με την ακαδημαϊκή παράδοση.

Κατά συνέπεια, η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Αιγαίου θεωρεί ότι η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας θα πρέπει να επανεξετάσει την εγκυρότητα των αναφορών που έχουν οδηγήσει σε αυτές τις εκτιμήσεις, θέσεις και πρακτικές, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- Απαιτείται να μην εγκλωβιστεί στην ψευδαίσθηση πως μπορεί να υπάρξει έρευνα και εκπαίδευση χωρίς την απόλυτη ελευθερία στη διδασκαλία και στην ανταλλαγή επιστημονικών ιδεών, χωρίς τη συνεχή αμφισβήτηση και χωρίς την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης και δράσης.
- Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν διορθώνουν τις υφιστάμενες δυσλειτουργίες του Πανεπιστημίου, ούτε συντελούν στη βελτίωση του παρεχόμενου επιπέδου σπουδών και της ερευνητικής διαδικασίας.
- Η ακαδημαϊκή αυτονομία, η συμμετοχική διοίκηση, το πανεπιστημιακό άσυλο, δεν είναι απλές διαδικασίες, ξέχωρες από τους σκοπούς του Πανεπιστημίου. Αποτελούν τους όρους και τις αναγκαίες συνθήκες για την ανάπτυξη της έρευνας και της διδασκαλίας.

Ο διάλογος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και έρευνα είναι υπόθεση πρωτίστως της ακαδημαϊκής κοινότητας με τη συμμετοχή φυσικά της πολιτείας και της κοινωνίας. Για να αναπτυχθεί όμως η αμοιβαία εμπιστοσύνη και συναίνεση που προ-απαιτούνται για ένα διάλογο χωρίς εντάσεις, θα πρέπει να προφυλαχθεί η ακαδημαϊκή ηρεμία και να προσεχθεί η θεματολογία. **Ο διάλογος δεν θα πρέπει να εστιαστεί:** στην αλλοίωση του ακαδημαϊκού συστήματος διοίκησης, των εργασιακών και μισθολογικών συνθηκών των εργαζομένων στο Πανεπιστήμιο και της ακαδημαϊκής αντιστοιχίας των Τμημάτων με τα Προγράμματα Σπουδών.

Στο διάλογο αυτό, σταθερό πλαίσιο αναφοράς θα πρέπει να αποτελούν τα ακόλουθα σημεία:

- Η θεσμική αυτονομία του επιστημονικού χώρου, η οποία δεν μπορεί να εξαρτάται από τους μηχανισμούς της αγοράς
- Η εκπαίδευση και η παραγωγή έγκυρης γνώσης είναι βασικός στόχος των Πανεπιστημίων. Επομένως, η χρηματοδότησή τους δεν μπορεί να έχει ως βασικό κριτήριο τον αριθμό και μόνο των φοιτητών/τριών
- Η διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προϋποθέτει την τήρηση της συνταγματικής υποχρέωσης για κρατική χρηματοδότηση των δημόσιων λειτουργιών και των διοικητικών υπαλλήλων των Α.Ε.Ι. Άρα, η μεταφορά της μισθοδοσίας του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού, καθώς και του διοικητικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. υπομονεύει τον δημόσιο χαρακτήρα και τη λειτουργία των Πανεπιστημίων
- Η λειτουργία των περιφερειακών Πανεπιστημίων προϋποθέτει ενίσχυση της φοιτητικής παρουσίας στην περιφέρεια, και κατά συνέπεια υπονομεύεται από την πρόταση για τη χορήγηση φοιτητικού κουπονιού
- Το αυξημένο κόστος λειτουργίας των Περιφερειακών Πανεπιστημίων οφείλεται στις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε περιφέρειας και δεν μπορεί να αποτελεί το μοναδικό κριτήριο για την αναβάθμιση ή την υποβάθμιση τους. Ειδικά το Πανεπιστήμιο Αιγαίου με τα νέα γνωστικά αντικείμενα και την έρευνα που έχει αναπτύξει παρέχει πολλαπλά οφέλη τις τοπικές κοινωνίες, ενώ σε συνεργασία με αυτές συμβάλλει στην ανάπτυξη του Αιγαίου και της χώρας γενικότερα.
- Η αξιολόγηση του έργου των ΑΕΙ θα πρέπει να βασίζεται σε ακαδημαϊκά κριτήρια και στόχους και όχι σε κριτήρια βραχυχρόνιας οικονομικής αποτελεσματικότητας

Τα ισχυρά Πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο δημιουργήθηκαν μέσα από μια μακροχρόνια ιστορική εξέλιξη και επομένως κάθε αναβάθμιση των Πανεπιστημίων θα πρέπει να τη σέβεται όπως επίσης και να λαμβάνει υπόψη της τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας.

Το επείγον και στρατηγικό ζητούμενο για την ποιοτική διαχείριση και ανάπτυξη στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι η σταθεροποίηση του πλαισίου λειτουργίας, η υιοθέτηση από τα Πανεπιστήμια πιο ευέλικτων εσωτερικών διαδικασιών στη διοίκηση και στη διαχείριση των οικονομικών πόρων, καθώς και η ενθάρρυνση ακαδημαϊκών δικτυώσεων και περιφερειακών κοινωνικών συνεργασιών.

Καλούμε την ηγεσία της χώρας να εμπιστευτεί τα Πανεπιστήμια που διαμορφώνουν το μέλλον με γνώση και επίγνωση της ευθύνης τους.